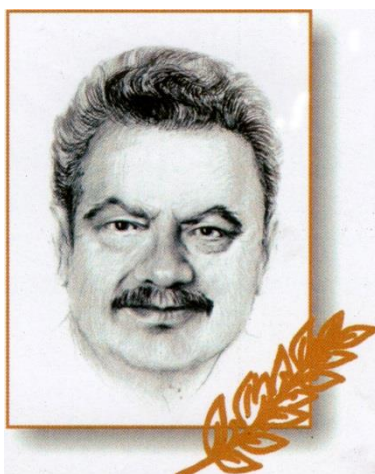

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Філологічний факультет
Кафедра української мови імені професора К. Ф. Шульжука

ЛІНГВІСТИЧНІ СТУДІЇ МОЛОДИХ ДОСЛІДНИКІВ

Збірник наукових праць

Випуск 13

Рівне – 2023

УДК: 81. Л 59
ББК: 81.2 Укр.

Затверджено до друку вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 10 від 28 вересня 2023 року)

Рецензенти:

Лесюк М. П., доктор філологічних наук, завідувач кафедри слов'янських мов Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника;

Ніколасенко Л. І., кандидат філологічних наук, старший науковий співробітник відділу слов'янських мов Інституту мовознавства імені О. О. Потебні;

Деменчук О. В., доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри романо-германської філології Рівненського державного гуманітарного університету.

Редакційна колегія:

Адах Н. А., канд. філол. н., доцент кафедри української мови імені проф. К. Ф. Шульжука РДГУ (*заст. гол. ред.*);

Архангельська А. М., докт. філол. н., професор кафедри славістики (секція україністики) Університету ім. Ф. Палацького в Оломоуці (Чеська Республіка);

Вокальчук Г. М., докт. філол. н., професор кафедри української мови імені проф. К. Ф. Шульжука РДГУ;

Вокальчук Є. Л., канд. пед. н., доцент, завідувач навчально-методичного кабінету Рівненського економіко-технологічного коледжу НУВГП;

Волос Н. П., канд. філол. н., доцент кафедри української мови імені проф. К. Ф. Шульжука РДГУ (*гол. ред.*);

Гаврилюк Н. В., канд. філол. н., доцент кафедри української мови імені проф. К. Ф. Шульжука РДГУ (*заст. гол. ред.*);

Кірілкова Н. В., канд. філол. н., доцент кафедри української мови імені проф. К. Ф. Шульжука РДГУ;

Кузьмич О. О., канд. філол. н., доцент кафедри української мови імені проф. К. Ф. Шульжука РДГУ;

Максимчук В. В., канд. філол. н., доцент, завідувач кафедри української мови і літератури НУ «Острозька академія»;

Медведь В.В., здобувач ступеня в/о PhD кафедри української мови імені проф. К. Ф. Шульжука РДГУ;

Мороз Л. В., канд. філол. н., професор, завідувач кафедри іноземних мов РДГУ;

Ніколайчук Г. І., канд. пед. н., професор, декан філологічного факультету РДГУ;

Ричагівська Ю. Є., канд. філол. н., доцент кафедри української мови імені проф. К. Ф. Шульжука РДГУ (*заст. гол. ред.*);

Совтис Н. М., докт. філол. н., професор, завідувач кафедри української мови імені проф. К. Ф. Шульжука РДГУ;

Шкарбан Т. М., канд. філол. н., доцент кафедри української мови імені проф. К. Ф. Шульжука РДГУ.

Л 59 **Лінгвістичні студії молодих дослідників**: Збірник наукових праць. Рівне : РДГУ. Вип. 13. 2023. 226 с.

До збірника увійшли статті студентів і магістрантів, аспірантів, кандидатів і докторів філологічних наук. У працях розглянуто актуальні питання граматики сучасної української мови, лексикології, неології, лінгводидактики.

Для викладачів, аспірантів, студентів-філологів, учнів шкіл.

Відповідальна за випуск – канд. філол. наук, доцент Н. П. Волос.

Видання здійснено в межах наукового проєкту кафедри української мови імені професора К. Ф. Шульжука Рівненського державного гуманітарного університету «Лінгвістичні студії молодих дослідників».

Шершун Богдана

(Науковий керівник – Мушировська Н. В., кандидат філологічних наук, в. о. доцента)

ХУДОЖНІСТЬ ПОЕТИЧНОГО ТЕКСТУ ЯК ДЖЕРЕЛО СТИЛІСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Стаття присвячена проблемі вивчення літературного тексту як явища художнього стилю. На основі аналізу наукових джерел тлумачиться низка теоретичних понять, описуються методологічні засади стильового аналізу тексту художньої літератури як організованої системи мовних засобів.

***Ключові слова:** художній текст, художній стиль, структура художнього стилю, стильова константа, стильова домінанта, стилістика, стильовий аналіз, текстоутворюючі категорії.*

The article is devoted to the problem of studying the literary text as an artistic style phenomenon. Based on the analysis of scientific sources, a number of theoretical concepts are interpreted; the methodological principles of stylistic analysis are described.

***Key words:** artistic text, artistic style, structure of artistic style, style constant, style dominant, stylistics, style analysis, text-forming categories.*

Постановка проблеми. Принципи лінгвостилістичного аналізу художнього тексту є одним із напрямів сучасної стилістики, підходи до якого потребують подальших узагальнень. Провідні лінгвісти наполягають на важливості розгляду мови художнього твору з позицій стилістичної інтерпретації, адже основною метою лінгвостилістичного аналізу є розгляд художнього тексту як організованої системи мовних засобів, що відображає певний ідейно-тематичний, образний і естетичний зміст. Існує потреба в

напрацюванні узагальнених підходів до аналізу літературного твору як явища художнього стилю. Тлумачення художнього тексту з урахуванням стилю потребує чіткого означення низки найважливіших теоретичних понять, зокрема таких, як художній стиль, структура художнього стилю та визначення основ стильового прочитання художнього тексту. Потребують більш детального розгляду основні моделі лінгвістичного аналізу, які слугують базою для лінгвостилістичного тлумачення художнього тексту. Цим обумовлена актуальність нашої розвідки, що торкається художності поетичного твору як мистецтва слова й водночас системи загальнолюдських етичних і естетичних цінностей, відображених у ньому, як джерела стилістичного дослідження.

Метою статті є дослідження наукових підходів до пояснення лінгвістичного аналізу художнього тексту, окреслення системно-структурного шляху вивчення художнього тексту з урахуванням стилю.

Виклад основного матеріалу. Предметом розгляду стилістики є, зокрема, художній текст як єдине ціле з урахуванням образного змісту мовних одиниць, їх жанрової своєрідності. Використання письменником мови при вираженні певного змісту художнього твору є предметом стилістичної інтерпретації, оскільки дослідження значень мовних одиниць, що утворюють собою об'єктивну реальність, у якій розгортається ідейно-образний зміст, що відображається у відмінній від інших словесних творів формі, і створює неповторну оригінальність твору.

Поетичний текст належить до найдавніших та найбільш поширених жанрів у літературі, метою якого є спонукати читача до роздумів, пошуків споріднених думок, висловлення емоційних реакцій та увиразнення уяви. Кожен поетичний твір є відзеркаленням емоцій, думок, переживань, ідей та просто особистості його творця – автора, що передається читачеві через систему створених автором художніх образів як засобу пізнання та відображення навколишньої дійсності в естетичній формі художнього тексту.

Початок формування основ лінгвостилістичного аналізу художнього тексту було закладено в працях зарубіжного славіста Л. В. Щерби, присвячених лінгвістичному тлумаченню поезії. Його аналіз ґрунтувався на віднайденні смислових нюансів окремих виразних елементів мови художнього твору в їх тісному зв'язку з особливостями його змісту й ідеї. При цьому окремий художній текст ніби виокремлювався дослідником із загального контексту літератури і розглядався у якості іманентного явища [4, с. 59]. У зв'язку з цим виділяють два типи аналізу мови художнього тексту: іманентний і проєкційний. Французький лінгвіст Е. Бенвеніст запропонував методи дослідження інформативних і стилістичних можливостей мовних одиниць у художньому тексті. Схема аналізу Е. Бенвеніста здійснюється від фонологічного рівня через морфемний, морфологічний до лексичного і синтаксичного, від слова, речення, контексту до цілого тексту [4, с. 60].

Хоча мовознавство й аналіз художнього тексту мають один і той же об'єкт дослідження – слово, предмет вивчення в них різний за своєю суттю: комунікативно-інформаційна функція слова в першому випадку та естетично-образна – у другому. Поступово від мовознавства відбрунькувалася нова філологічна гілка, яка мала цілий ряд синонімічних назв у наукових розвідках зарубіжних мовознавців: *літературознавча стилістика, стилістика декодування, стилістичний аналіз, інтерпретація тексту, лінгвостилістика, поетичний дискурс* та ін.

Значний внесок у теорію лінгвістичного аналізу тексту зробили представники празького лінгвістичного гуртка: В. Матезіус, Б. Гавранек, К. Гаузенбляз та інші. Пізніше роботи французьких, німецьких, австрійських, голландських та інших теоретиків тексту розширили коло питань, пов'язаних зі структурою, онтологією і параметрами тексту. Серед них – П. Гіро, В. Дресслер та інші.

Найчастіше науковці вживають щодо мовлення художньої літератури термін «лінгвостилістика» академіка Л. А. Булаховського. За останній період в Україні з'явилося чимало статей і монографій з лінгвостилістики: роботи

Л. А. Білітюк, І. К. Білодіда, Л. В. Бублейник, О. П. Воробйової, І. Є. Грицютенка, С. Я. Єрмоленко, М. А. Жовтобрюха, Р. П. Зорівчак, В. І. Карабана, І. І. Ковалика, К. Я. Кусько, Л. І. Мацько, А. М. Науменка, В. І. Перебийніс, С. І. Походні, Т. В. Радзієвської, О. О. Селіванової, С. І. Сотникової та інших.

У літературознавстві думки щодо визначення художнього стилю як художньої закономірності тексту висловлювалися у працях Л. Кисельової, Д. Наливайка, О. Ніколенко, І. Подгаєцької, А. Ткаченка, Н. Шумило та ін.

Стиль і художній стиль – два терміни, які найчастіше вживаються в наукових джерелах щодо художньо естетичних аспектів літературного твору. Як зазначають мовознавці, досі в лінгвістичній стилістиці немає єдиного усталеного і загальноприйнятого визначення стилю, хоча спроб визначення його є багато. Цей факт зумовлений тим, що поняття стилю багатопланове і може визначатися за кількома критеріями різного порядку [5, с. 142]. Визначення стилю як лінгвістичного поняття стосується вужчої і конкретнішої сфери, ніж визначення стилю як загальносеміотичного поняття (стиль – символічно значима властивість людської діяльності), а саме: мови як системи; мовної діяльності; мовців як суб'єктів і об'єктів мовної діяльності та текстів і висловлень як продукту мовної діяльності. У своєму визначенні М. Брандес, наприклад, розмежовує два лінгвістичні поняття стилю: стиль «як тип обробки мови, тип надання мові форми» і «стиль як механізм функціонування мови» [5 с. 143]. Перше визначення можна співвіднести з описовим стилем, друге – з функційним. Проте М. Брандес вважає лінгвістичною основою стилю мови «мовленнєву діяльність з мовою», а не систему мови і мовлення. У суті стилю вбачає творчий аспект цієї діяльності, у якісній специфіці – механізм створення і керування суб'єктивно-духовним впливом. Із цього погляду «стиль мови – це тип форми мови, яка є результатом творчої діяльності мовців, результатом опредмечення чи переопредмечення їхніх творчих можливостей» [5, с. 143].

Д. Наливайко обґрунтовує таке бачення стилю: «До сутності поняття стилю належить питання про художню закономірність у доборі й поєднанні елементів твору, що породжують єдність, котра сприймається як необхідність, як утілення внутрішнього художнього закону» [6, с. 17]. Там, де відсутня ця закономірність, цей внутрішній закон, що добирає й ладнає компоненти твору, там немає стилю. Д. Наливайко дає ще таке визначення стилю: «Стиль – це не сама форма, не «синтез форм», а формотворче начало, певний внутрішній закон художньої творчості, що визначає ритм і композицію, характер образотворчості й інтонацію, всю своєрідність «художньої мови» творів, котра, як відомо, не зводиться до мовно-стилістичних засобів, а включає й «надмовні» елементи» [6, с. 8].

Найбільш універсальним є таке визначення: «Стиль – різновид вживання мови, який склався історично та відрізняється від інших подібних різновидів особливостями складу і організації мовних одиниць» [7, с. 299]. Це трактування є універсальним і дозволяє співвідносити його з функційними стилями, стилями літературних шкіл і напрямів, індивідуальним стилем автора.

Актуальним питанням сучасної науки є методологія вивчення художнього стилю твору. Для з'ясування цього питання необхідно виокремити поняття структури стилю, тобто внутрішнього механізму стилетворення (структура (лат. *structura*) – побудова, розміщення, порядок).

Зміст твору, його ідея й проблематика, образна система, особливості твору тісно пов'язані з питанням стилю. Художній стиль письменника є вираженням його світогляду, втіленого в образах мовними засобами, а тому стиль як явище форми неможливо вивчати без урахування ідейно-образного змісту твору [1, с. 99].

Над проблемою методології комплексного вивчення художнього стилю твору працювало багато науковців, на поглядах яких варто більш детально зосереджувати свою увагу.

Структурні елементи стилю: «прафеномен» культури, регіональна стилістична єдність; стиль національної культури; національно-стадіальний стиль певного народу (стиль напряму); стиль течії; індивідуальний стиль митця, тобто індивідуальний тип художнього мислення; стиль періоду творчості певного митця; стиль певного твору; епохально-стадіальна стилістична спільність (класицизм, бароко); стиль епохи [1, с. 100].

Цікавим є підхід, у якому накреслено інший механізм стилетворення, ієрархічний, триступеневий: 1) мікрообраз (прийом, стилема); 2) художній твір; 3) поетична система (індивідуальний стиль) [1, с.100].

Структура стилю є досить складною і виявляється в різних іпостасях: носій значення, виразник експресії, засіб комунікації, виразник типу культури, – усі ці складові стилю реалізуються, конкретизуються, інтерпретуються в читацькій рецепції [1, с.101].

Стиль як безпосередньо виражена єдність усіх елементів внутрішньої структури органічного художнього цілого – це в той же час і єдність закріпленого в цьому цілому взаєморозуміння суб'єктів, що спілкуються [1, с. 100].

Визначаючи стиль як художню закономірність, що породжується функціонуванням носіїв стилю у взаємодії між собою, у контексті твору, дехто із дослідників вказує, що структурні елементи стилю, носії стилю (характер асоціацій письменника, домінування певного виду тропів, типів композиції, фабульно-сюжетні особливості, конструювання часопростору художнього світу митця) дають ключ до стилю конкретного твору певного автора [1, с. 100].

Усі спроби написати про поняття стилістичної структури не суперечать одна одній, а доповнюють одна одну, і водночас демонструють складність поняття стилістичної структури. Це система, що містить інші підсистеми, значення яких визначається загальною структурою цього естетичного об'єкта. Структура стилю та взаємодія його різних рівнів зумовлені соціокультурними чинниками всередині стилю та поза літературою.

Тлумачення художнього стилю як художнього закону тексту увиразнює сприймання форми художнього твору такою, що залежить від його змісту, відповідає змістові, увиразнює зміст. Водночас виявляється художній закон тексту: зовнішня форма твору увиразнює смислові його надра. Текст усвідомлюється як складне діалектичне цілісне утворення.

Слово існує в системі, проте воно живе і працює в контексті, де воно входить у мережу взаємопов'язаних, взаємозалежних мовних засобів, передаючи думки, почуття, емоції. У певному контексті нейтральне слово як елемент цілого набуває додаткових нюансів значення і стає стилістично маркованим. Специфіка художнього тексту не може бути зведена лише до елементів його мовної структури, оскільки немає жодних виключно поетичних або художніх, мовних одиниць самих по собі. Вони набувають художності в рамках специфічної художньої діяльності. Естетичний компонент не є ні поняттям, ні словом, ні зоровим уявленням, а є своєрідним естетичним утворенням, здійснюваним у поезії з допомогою слова, в образотворчих мистецтвах з допомогою зорового сприйняття матеріалу.

Мова художнього твору є предметом стилістичної інтерпретації, тобто дослідження значень мовних одиниць, що являють собою об'єктивну реальність, у якій виявляється ідейно-образний зміст, що знаходить свій вираз у незвичайній, відмінній від інших словесних творів формі. Р. П. Зорівчак зазначає, що виникнувши на основі першого смислового шару, чуттєво уявний образ немов звільняється від словесної оболонки й стає рельєфнішим, живим, видимим, відчутним, а далі переходить у другий смисловий шар словесного образу як цілості. Цей новий смисл становить єдине семантичне ціле, що виникає від взаємодії окремих значеннєвих семантичних компонентів та досягає розуму через уяву, виступаючи як спосіб утворення нового смислу, як смисловий шар-посередник, чуттєво-уявний образ є неначе внутрішньою формою словесного образу. На цей двоплановий смисл, утворюючи з ним сплав, звичайно нашаровуються функціонально-стилістична та емоційно-експресивна конотації [2, с. 219].

Варто зазначити, що лінгвостилістичний аналіз художнього тексту є достатньо молодого лінгвістичною дисципліною, при цьому тісно пов'язаною з такими напрямками, як лінгвістика тексту, психолінгвістика, герменевтика, стилістика, прагматика, теорія комунікації та ін. а також переплітається з такими науками, як мовознавство, літературознавство, теорія літератури, літературна критика, теорія і практика перекладу, загальна естетика, тобто ділянок міждисциплінарних зв'язків.

Л. Г. Бабенко виділяє такі основні підходи до вивчення художнього тексту: 1) лінгвоцентричний підхід: вивчення особливостей функціонування лексичних, фонетичних, граматичних і стилістичних одиниць і категорій; 2) текстоцентричний підхід: текст розглядається як самостійний об'єкт дослідження у його цілісності і завершеності. При цьому актуальними для аналізу є як статичний, так і динамічний аспекти тексту (художній текст аналізується і як результат, і як відображення в ньому процесу творчої діяльності), однак за межами уваги залишаються комунікативний аспект художнього мовлення; 3) антропоцентричний підхід: інтерпретація художнього тексту здійснюється із врахуванням позиції автора тексту і його адресата, а також із врахуванням впливу тексту на читача; 4) когнітивний підхід: художній текст – це система вираження знань письменника про дійсність, втілених за допомогою певним чином організованих мовних засобів у художньо-образній системі твору (відображення індивідуально-авторської картини світу, його семантичний простір розглядається як єдність концептуалізованих структур) [4, с. 64].

Сучасна теорія лінгвістичного аналізу художнього тексту ґрунтується на визнанні складності і багатогранності художнього тексту як об'єкта дослідження. Найтрадиційнішим для лінгвістики є розуміння тексту, яке базується на стратифікаційному підході – текст як система взаємопов'язаних і взаємодіючих рівнів мови. Причому лексичний рівень вважається найвагомим для формування і вираження ідейно-тематичного змісту художнього тексту. До того ж, текст вважається єдністю трьох рівнів: ідейно-

естетичного, жанрово-композиційного і мовного. Виокремлюють також такі рівні художнього тексту, як естетичний, метричний, метро-ритмічний, суперсегментний (ритмічний і ритмомелодійний), композиційно-синтаксичний, план фабули, ідей тощо.

Узагальнюючи наявні підходи до вивчення художнього тексту, можна назвати чотири основних: функціонально-стилістичний, структурно-мовний (лінгвістичний), текстовий (структурно-семантичний), комунікативний, причому лінгвостилістичний аналіз охоплює перші два аспекти цілком і останні два частково. Залежно від глибини проникнення у зміст художнього тексту розрізняють три види лінгвістичного аналізу: лінгвістичний коментар, повний порівневий і частковий лінгвістичний аналіз, лінгвопоетичний розбір тексту [4, с. 65].

Основним завданням лінгвістичного аналізу художнього тексту є вивчення мовних засобів різних рівнів у системі певного художнього тексту з погляду їх відповідності задуму автора і його індивідуальної манери писання. При цьому єдність форми і змісту є вихідним методологічним принципом сучасного лінгвостилістичного аналізу художнього тексту. Пояснення структурних особливостей тексту передбачає співвіднесення із змістовими поняттями і категоріями, такими, як тема, ідея, авторський задум, художньо-образна система. Тому основною метою лінгвостилістичного аналізу художнього тексту є розгляд його як організованої системи мовних засобів, що відображає певний ідейно-тематичний, образний і естетичний зміст тексту.

Порівневий лінгвістичний аналіз спрямований на повний чи частковий аналіз мовного рівня твору (фонетичного, морфологічного, лексичного чи синтаксичного) і прагне пояснити окремі особливості тексту, пов'язані з ідейним змістом. Таким чином порівневий лінгвістичний аналіз, виявляючи особливості використання автором у тексті тих чи інших мовних засобів, пояснюючи їх особливу мовленнєву і композиційну організацію, дозволяє мотивовано судити про тонкощі змістового плану тексту, відкриває нові грані його естетики. Повний порівневий аналіз базується на дослідженні всіх

мовних рівнів тексту в їхній єдності, взаємодії зі змістовою, тематичною, образною та ідейною складовими твору. Частковий аналіз дає менш чітке розуміння змістового плану тексту і цілісного уявлення про втілену у творі естетичну ідею.

Стилістика вивчає не тільки стилістичний інвентар (мовні одиниці), а й засоби його організації в певних типах мовлення, способи добору, поєднання і використання мовних одиниць для створення образу типового стилю чи певного стилістичного ефекту, колориту. Ряди мовних одиниць можуть набувати стилістичних ознак тільки в поєднанні, зіставленні з іншими рядами (наприклад, лексичні шари за походженням, емоційним забарвленням, функційним призначенням). Добір та організація мовних засобів відбувається з урахуванням мети, завдань, умов і ситуації спілкування, рольових і соціальних ознак його учасників, що в комплексі формує тип мовного спілкування.

Умовно стилістику поетичного твору можна віднести до етапу філологічного вивчення тексту: стилістичний аналіз ґрунтується на лінгвістичному розгляді тексту (дослідженні його мовних засобів різних рівнів, їхньої організації), але цим не обмежується. Стилістичний аналіз тексту повинен бути комплексним, таким, що враховує екстралінгвістичні фактори мовного спілкування, які проявляються в текстовій діяльності. Такий вид аналізу фокусує основні поняття стилістики, її цілі і завдання. Він спрямований на удосконалення мовно-комунікативної культури і покликаний розширити знання про стилістичні аспекти текстової діяльності: визначити, яка роль у текстовій діяльності відводиться стилістичному маркуванню тексту; схарактеризувати функційний стиль, його природу (мовну або мовленнєву); пояснити специфіку мовленнєвої системності стилю; описати стильові риси, що характеризують кожен із функційних стилів; пояснити зв'язок вибору стилю та жанру та мети текстової діяльності, сфери спілкування, фактора адресата і індивідуальних особливостей автора тексту.

Стилістика пронизує всі рівні мовної системи. З мовних одиниць кожного рівня виділяють: 1) одиниці, що мають стилістичні ознаки (конотації – емоційно-експресивне значення слова, забарвлення), що зумовлені їх лексико-граматичною природою (*Батьківщина, рідний край, гарний, поганий, добро, зло, щастя, козаченько, матусенька, дівчинонька, личенько, гарнесенький, кохати, ненавидіти* тощо); 2) одиниці, стилістичні ознаки яких виникають на основі реалізації їх валентностей (*золота осінь, золота людина, золоті руки, чорне золото, книга життя, полудень віку, жовті колоски волосся*); 3) одиниці, що перебувають у якісно-експресивних опозиціях (*крокувати – швендяти, плечі – рамена, губи – уста, обличчя – пика, голос – глас, чоло – лоб, ворота – врата*); 4) одиниці, що виникають okazіонально (оказіоналізми – авторські неологізми) шляхом семантичних зміщень, лексико-граматичних перетворень (*прихватизація, совок, хрущоба, прокол, розвітатися, фараонувати*) тощо.

Найбільш поширеним і традиційним підходом у стилістиці є метод семантико-стилістичного аналізу, який передбачає визначення співвідношення використовуваних експресивних засобів мови та інформаційного змісту. Його суть у тому, що навіть за незмінного стилістичного значення мовні одиниці досягають стилістичного ефекту лише в порівнянні з іншими мовними одиницями [5, с. 14]. Порівняння, по суті, лежить в основі методів семантичного та стилістичного аналізу. Для свідомого практичного застосування одиницями такого аналізу варто вважати стильові константи і стильову домінанту (подібно до того, як, наприклад, пообразний шлях аналізу оперує поняттями «художній образ (персонаж)», «образна система»; композиційний – «елементи сюжету й позасюжетні компоненти»; мовно-стильовий – «лексико-стилістичний рівень твору» тощо). Стильові константи і стильова домінанта характеризують концепцію світу, людини, категорію краси, спосіб зображення, жанрові пріоритети, поетику стилю, позицію автора [1, с. 101].

Ще одним методом є метод стилістичного експерименту. Він полягає в тому, що на місце вжитих автором слів або виразів ставлять нові за стилістичною метою. У процесі мовлення ми постійно користуємося прийомами добору зіставлення, заміни і знову зіставлення мовних одиниць, поки, нарешті, здійснено остаточний вибір [5, с. 15].

У стилістиці здавна застосовуються кількісні (квантитативні) методи, які полягають у визначенні кількісних ознак мовних явищ. Стилїстика використовує також статистичні методи. Вони базуються на тому, що будь-який цілісний текст – це результат добору та організації однакових стилістичних одиниць мови. Цей метод допомагає виявити, що в кожному конкретному тексті є спільного, а що відмінного в порівнянні з іншими, виявити засоби індивідуального стилю автора, а також описати мовні засоби кожного функціонального стилю.

У мовознавстві поступово посилюється тенденція до комплексного вивчення літературного твору, коли лінгвістичний аналіз розглядається як складова частина дослідження тексту, охоплює одиниці всіх рівнів мови і здійснюється з урахуванням екстралінгвістичних основ створення тексту. Він об'єднується з суміжними дисциплінами – історією, культурологією, літературознавством, психологією, теорією комунікації тощо. З метою тлумачення мовних особливостей стилістичний аналіз виходить на рівень аналізу всього тексту. Саме комплексний аналіз художнього тексту дав можливість побачити, що взаємодія мовних одиниць у межах тексту має не випадковий, а визначений характер, мовна структура твору завжди глибоко продумана автором з погляду найефективнішої реалізації в ній естетичної концепції.

На відміну від літературознавчого аналізу, який вивчає образний та ідейний плани тексту, стилїстика визначає особливості його взаємодії з культурно-історичним і концептуальним контекстами, предметом її є мовна організація тексту, зв'язки одиниць різних рівнів, що в єдності виражають лінію естетичної концепції твору. Тому матеріалом аналізу можуть бути

лексичні особливості тексту, особливості письменницького слововживання, індивідуально-авторські мовні інновації, ключові слова, тропи, особливості синтаксису, своєрідність композиції, специфіка вживання і зчеплення нейтральних і стилістично забарвлених мовних елементів і структур, особливості мовної організації підтексту, особливості вибору й організації мовного матеріалу, мовленнєва системність, взаємозв'язок мовного і смислового рівнів тексту з погляду повноти вираження авторської концепції тощо.

Стосовно матеріалу лінгвістичного аналізу варто зазначити, що питання про те, як письменник використовує мову при вираженні певного художнього змісту належить до сфери стилістичного аналізу. Але й дослідження естетичної функції мови передбачає єдність лінгвістичного і стилістичного аналізів, створює комплексний лінгвостилістичний аналіз того, чим і як створюється неповторна оригінальність літературного твору.

Висновки. Отже, мова художнього твору є предметом стилістичної інтерпретації, тобто дослідженням значень мовних одиниць, що являють собою об'єктивну реальність, у якій виявляється ідейно-образний зміст, що знаходить свій вираз у незвичайній, відмінній від інших словесних творів формі. Слова і сполучення слів у художньому тексті ніколи не обмежені своїм прямим значенням – вони взаємопов'язані з іншими словами того ж самого тексту, набуваючи різноманітних відтінків значень або нових смислів, сприймаються на рівні цілого. Відтак основним завданням стилістичного аналізу художнього тексту є вивчення мовних засобів різних рівнів у системі певного художнього тексту з погляду їх відповідності задуму автора і його індивідуальної манери писання. Мовні засоби та прийоми, які виконують стилістичну функцію, служать не тільки відповідній передачі художнього задуму автора, а й завданням реалізації функції впливу. Сучасні твори художньої літератури є предметом мовностилістичного аналізу, який варто розуміти як аналіз сукупності всіх виразових засобів і стилістичних прийомів,

за допомогою котрих письменник утілює свій ідейно-художній задум і забезпечує необхідний вплив на читача.

Література

1. Головченко Н. І. Теоретико-методологічні засади вивчення художнього тексту з урахуванням стилю. *Інформація і право*. 2012. № 1. С. 98–107.
2. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад (на матеріалі англomовних перекладів української прози). Львів: Вид-во при Львів. ун-ті, 1989. 218 с.
3. Калита О. Стилістичний аналіз художнього тексту за мовними рівнями. *Дивослово*. 2015. № 4. С. 47–49.
4. Линтвар О. Лінгвостилістичний аналіз художнього тексту як предмет наукового дослідження. *Гуманітарна освіта у технічних вищих навчальних закладах*. 2015. Вип. 32. С. 59–71.
5. Мацько Л., Сидоренко О., Мацько О. Стилістика української мови. Київ : Вища школа, 2003. 462 с.
6. Наливайко Д. С. Стиль напряму й індивідуальні стилі в реалістичній літературі ХІХ ст. Київ : Наукова думка, 1987. – С. 3 – 42. – (Індивідуальні стилі українських письменників ХІХ – початку ХХ ст.).
7. Чистякова О. С. Лінгвостилістичний аналіз художнього тексту. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія : Філологічна. 2016. Вип. 60. С. 297–299.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1

ДИНАМІКА ГРАМАТИЧНОГО ЛАДУ УКРАЇНСЬКОЇ ТА
ІНШИХ СЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВ

Волос Наталія, Воробієвська Яна. ОСОБЛИВОСТІ СИНТАКСИЧНО-СТИЛІСТИЧНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ МОВИ ТВОРІВ ІРЕНИ КАРПИ.....	4
Гуменюк Яніна. ЗВЕРТАННЯ У ПОЕТИЧНІЙ ТВОРЧОСТІ ПАВЛА ГІРНИКА.....	13
Дубенчук Аліна, Мельник Наталія. СКЛАДНОПІРЯДНЕ РЕЧЕННЯ В МОВОСТИЛІ ЮРІЯ ВИННИЧУКА: СТРУКТУРА, СЕМАНТИКА.....	21
Саджайя Діана. ПОВТОР ЯК СИНТАКСИЧНО-СТИЛІСТИЧНА ДОМІНАНТА В ПОЕЗІЇ ВАСИЛЯ СТУСА.....	27
Шкарбан Тамара, Сачковська Юлія. СИНТАКСИЧНІ ПАРАМЕТРИ ПРОЗИ ДАРИ КОРНІЙ.....	34

РОЗДІЛ 2

ЛЕКСИЧНА СИСТЕМА МОВИ В ЇЇ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКАХ ТА ІНДИВІДУАЛЬНИХ
ВИЯВАХ

Бортнік Віра. ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ НАЗВ ОСІБ ЧОЛОВІЧОЇ І ЖІНОЧОЇ СТАТІ В МОВІ СУЧАСНИХ МЕДІА.....	44
Веремчук Ольга. ОСОБЛИВОСТІ СТИЛІСТИЧНОЇ ТРАНСПОЗИЦІЇ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕРМІНІВ.....	49
Власюк Іванна. АНАЛІЗ ІСТОРІЇ БЛІНГВІЗМУ В УКРАЇНІ ТА ВПЛИВ ІСТОРИЧНИХ ПОДІЙ НА ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ СИТУАЦІЇ.....	56
Володько Анастасія. МЕТАФОРА В ПІСЕННИХ ТЕКСТАХ АНДРІЯ КУЗЬМЕНКА.....	64
Дячук Вікторія, Шкарбан Тамара. ЕМОЦІЙНО ЗАБАРВЛЕНА ЛЕКСИКА ЯК ОЗНАКА ІДЮСТИЛЮ ОКСАНИ ЗАБУЖКО.....	70
Кравець Євгенія. ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АВТОРСЬКОГО СТИЛЮ М. ВІНГРАНОВСЬКОГО (НА МАТЕРІАЛІ ПОВІСТЕЙ «СІРОМАНЕЦЬ», «ПЕРВІНКА», «КІНЬ НА ВЕЧІРНІЙ ЗОРІ»).....	76
Кузьмич Оксана, Муляр Тетяна. СТИЛЕТВІРНА Й ТЕКСТОТВІРНА РОЛЬ ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИКИ В РОМАНІ В. ЛИСА «СТОЛІТТЯ ЯКОВА».....	83
Лясковська Аліна. ПЕРЕКЛАДИ ТВОРІВ С. ЛЕМА УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ....	92

Ричагівська Юлія, Захарчук Ольга. ХУДОЖНІ ФУНКЦІЇ ДІАЛЕКТИЗМІВ У РОМАНІ ВАСИЛЯ ШКЛЯРА «ТРОЩА».....100

Совтис Наталія, Цапук Ангеліна. ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ «ІСТОРИЧНА ПАМ'ЯТЬ» У ХУДОЖНЬОМУ ОСМИСЛЕННІ ТЕМИ ВІЙНИ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРЧОСТІ ЛІНИ КОСТЕНКО).....105

Стельмах Антоніна. ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗВИТОК ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ ЯК НАУКИ.....117

Шершун Богдана. ХУДОЖНІСТЬ ПОЕТИЧНОГО ТЕКСТУ ЯК ДЖЕРЕЛО СТИЛІСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.....124

РОЗДІЛ 3

НЕОЛОГІЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ: ІНДИВІДУАЛЬНО-АВТОРСЬКИЙ І ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ВИМІРИ

Адах Наталія, Котович Мар'яна. СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНДИВІДУАЛЬНО-АВТОРСЬКИХ ІМЕННИКІВ ПАВЛА ВОЛЬВАЧА.....139

Вокальчук Євген, Парницька Ірина, Хом'якова Марта. МАТЕРІАЛИ ДО «СЛОВНИКА УКРАЇНСЬКОГО СПРОТИВУ (НЕОЛОГІЯ ДОБИ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ 2014–2023 РОКІВ)».....147

Дрегель Тетяна. НЕОЛОГІЗМИ: ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ І КЛАСИФІКАЦІЇ.....156

Кулик Ірина. НЕОЛОГІЯ СУЧАСНИХ ПОЕТІВ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ.....163

Лобач Валерія. НЕОЛОГІЗМИ ДОБИ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ 2014–2023 РОКІВ...169

Нагорна Юлія. СЛОВОТВІРНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНДИВІДУАЛЬНО-АВТОРСЬКИХ НОВОТВОРІВ У ТЕКСТАХ УКРАЇНСЬКОЇ ПОСТМОДЕРНОЇ ПРОЗИ.....179

Нивчик Зоряна. ЛЕКСИКОГРАФІЧНИЙ ОПИС НЕОЛОГІЗМІВ ДОБИ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ 2014–2023 РОКІВ (словникові матеріали).....186

Савицька Катерина. СЛОВОТВОРЧІСТЬ ВАЛЕНТИНИ ЛЮЛІЧ ТА НАТАЛІЇ ДЕМЕДЮК ДОБИ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ 2014-2023 РР. (ЛЕКСИКОГРАФІЧНИЙ АСПЕКТ).....204

РОЗДІЛ 4

МОВНА ОСВІТА Й КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ

Коваль Марина. ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ.....210

Колеснікова Юлія. МОВНА ОСВІТА І КУЛЬТУРА МОВИ ЯК СКЛАДОВІ КУЛЬТУРНОЇ ДЕОКУПАЦІЇ ДОНБАСУ В КОНТЕКСТІ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ.....	215
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ.....	221
ЗМІСТ.....	223

Наукове видання

ЛІНГВІСТИЧНІ СТУДІЇ МОЛОДИХ ДОСЛІДНИКІВ

Збірник наукових праць «Лінгвістичні студії молодих дослідників»

Випуск 13

Головний редактор *Волос Н. П.*

Заступники головного редактора *Адах Н. А., Гаврилюк Н. В., Ричагівська Ю. Є.*

Відповідальна за випуск *Волос Н. П.*

У дизайні обкладинки використано портрет професора К. Ф. Шульжука (автор – О. Г. Сорока)

Лінгвістичні студії молодих дослідників: Збірник наукових праць. Рівне : РДГУ. Вип. 13. 2023. 226 с.

Linguistic Studies of Young Researchers: A Collection of Scientific Works. Rivne : RSHU. Vol. 13. 2023. p.226.

The collection includes articles of students and masters, postgraduates, candidates and doctors of philological sciences. The works dealt with topical issues of the grammar of the modern Ukrainian language, lexicology, neology, linguocultural and comparative studies.

It is intended for teachers, postgraduates, students of philology, schoolchildren.

Адреса редколегії:

кафедра української мови імені професора К. Ф. Шульжука
Рівненського державного гуманітарного університету, вул. Пластова, 31, м. Рівне, 33000.